

พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและระบาดวิทยาของโรคไข้หูดับจาก
เชื้อสเตรปโตคอกคัสซูอิส(*Streptococcus suis*) ในผู้สูงอายุที่เป็น
หมอสู่วัยจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2558
FOOD CONSUMPTION BEHAVIORS AND EPIDEMIOLOGY
OF STREPTOCOCCUS SUI ON ELDERLY PEOPLE (MOR
SUU KHWAN) IN NAN PROVINCE, 2015

ธนศิลป์ สลืออ่อนชรินทร์ ตีปินตา คณิง คำรังษี เฉลิมขวัญ ชัดขจร ดลฤทธิ เรืองรินทร์
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

หลักการและเหตุผล จากสถานการณ์ ผู้ป่วยโรคไข้หูดับจากเชื้อสเตรปโตคอกคัสซูอิส (*Streptococcus suis*) ของจังหวัดน่าน ในปี พ.ศ. 2558 (1 มกราคม- 20 พฤษภาคม 2558) พบว่า มีผู้ป่วยทั้งสิ้น 11 ราย อัตราป่วย 2.31 ต่อแสนประชากร จำแนกเป็นผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยจำนวน 5 ราย อายุ ระหว่าง 64 –84 ปี เนื่องจากเป็นอุบัติการณ์ของโรคไข้หูดับในผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหลายพื้นที่ในจังหวัดน่าน พบว่าทุกรายมีอาการเข้าได้กับนิยามของโรคไข้หูดับและมีผลการตรวจยืนยันจากห้องปฏิบัติการ และผ่านการวินิจฉัยโรคโดยแพทย์ จากรายงานระบาดวิทยาของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน ในช่วงระหว่างวันที่ 16 เมษายน ถึง 20 พฤษภาคม 2558 มีอุบัติการณ์ของโรคเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยมากที่สุด เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้วางแผนส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยเกี่ยวกับการป่วยเป็นโรคไข้หูดับ และการแก้ไขพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นบุคลากรที่มีคุณค่าของสังคม และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ส่งเสริมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะชุมชนที่มีวิถีความเชื่อ ค่านิยมในการดำรงชีวิตที่ยึดถือการดูแลสุขภาพทางจิตผ่านพิธีกรรมสู่ขวัญซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ในชุมชนชาวชนบทของจังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการเกิด การกระจายของโรคไข้หูดับจากเชื้อสเตรปโตคอกคัสซูอิส(*Streptococcus suis*) ของผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยในจังหวัดน่าน

วิธีการศึกษา การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบจำเพาะเจาะจง เป็นผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยและป่วยเป็นโรคไข้หูดับจากเชื้อสเตรปโตคอกคัสซูอิส(*Streptococcus suis*) จำนวน 5 ราย ศึกษาข้อมูลจากรายงานการสอบสวนโรคผู้ป่วยเฉพาะราย การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มโดยทำศึกษาในเดือน เมษายน -พฤษภาคม 2558

ผลการศึกษา ลักษณะทางระบาดวิทยาของผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยป่วยที่เป็นโรคไข้หูดับ ในปี พ.ศ. 2558 (1 มกราคม- 20 พฤษภาคม 2558) เป็นเพศชาย 5 คน อายุระหว่าง 64 - 84 ปี อายุเฉลี่ย 70.4 ปีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา 4 รายไม่ได้เรียนหนังสือ 1 ราย พบผู้ป่วยกระจายใน 4 อำเภอจาก 15 อำเภอ จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ป่วยทุกราย ต้มเหล้า เบียร์ กินลาบหมवादิบและหมवादิบ บางรายมีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน โดยพบว่าในช่วงเวลา ตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2558 ผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่วัยเหล่านี้จะประกอบพิธีสู่ขวัญ ตามการเชิญของผู้คนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง โดยรับงานมากที่สุด 8 งานต่อวัน/คนเฉลี่ย 3 งานต่อวัน/คน ในแต่ละงานที่ไปทำพิธีสู่ขวัญ เจ้าภาพจะนำไก่ต้มจากเครื่องสู่ขวัญ มาประกอบอาหารและเชื้อเชิญให้หมอสู่วัยรับประทานด้วย บางเจ้าภาพจะมีการลาบเนื้อดิบ ลาบหมवादิบเลี้ยง เนื่องจากเป็นเทศกาลสงกรานต์หรือปีใหม่เมืองจะมีการชุมนุมญาติพี่น้องและแขกจำนวนมากที่มาร่วมพิธีสู่ขวัญและหมอสู่วัยก็จะ

รับประทานด้วยเพื่อเป็นการสนองน้ำใจเจ้าภาพพร้อมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น สุรากลั่นพื้นบ้าน เหล้าแดง เบียร์ ในปริมาณ 1-2 แก้ว เมื่อวิเคราะห์ถึงพยาธิสภาพของโรคและผู้ป่วยเป็นไปได้ว่าหมอสู่ขวัญที่เป็นผู้สูงอายุ พักผ่อนไม่เพียงพอ มีโรคประจำตัว มีการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ร่วมด้วย รับประทานลาบหมูดิบ หลัหมูดิบ บางส่วนได้จากการชำแหละหมูเอง โดยคิดว่าการที่รับประทานลาบหมูดิบ ที่ชำแหละเองมีความปลอดภัยกว่าเนื้อหมูจากท้องตลาด และชอบรับประทานลาบหมูดิบ เพราะคิดว่ามีรสชาติอร่อยและหารับประทานยาก ถึงแม้มีการรับประทานในจำนวนที่เล็กน้อยแต่บางครั้ง ทำให้การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้หูดับจึงมีโอกาสดังกล่าวได้มากขึ้น และพบมากที่สุดในรอบ 5 ปี ย้อนหลังแต่ลักษณะการเจ็บป่วยทั้งหมดนี้เป็นลักษณะเฉพาะรายไม่มีผู้ป่วยรายอื่นร่วมด้วย ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคเนื้อหมูดิบ หมูดำ ที่มีเชื้อสเตรปโตค็อกคัสซูอิส (*Streptococcus suis*) ในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุที่เป็นหมอสู่ขวัญเป็นกลุ่มผู้ป่วยกลุ่มใหม่ที่ต้องมีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษภายหลัง 2 สัปดาห์จากเทศกาลสงกรานต์ในพื้นที่จังหวัดน่าน

ข้อเสนอแนะ การให้ความรู้และเน้นย้ำพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้องเช่น ไม่รับประทานลาบหมูดิบ หลัหมูดิบ แก่กลุ่มหมอสู่ขวัญที่เป็นผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เรื่องโรคไข้หูดับ ก่อนเทศกาลสงกรานต์ การลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้มีการพักผ่อนที่เพียงพอ จำกัดจำนวนครั้งในการรับงานพิธีสู่ขวัญ จะเป็นแนวทางหนึ่งในการลดอุบัติการณ์โรคไข้หูดับจากเชื้อสเตรปโตค็อกคัสซูอิส (*Streptococcus suis*) ในกลุ่มผู้สูงอายุได้